DILEMA VECHE

Anul IX • nr. 425 • 5 - 11 aprilie 2012

Cine merge la grădiniță?

Stela GIURGEANU

Într-una din zilele trecute mi s-a întîmplat să trec pe stradă, în drum spre o conferință de presă, şi să calc, fără să-mi dau seama, peste păpuşa unui copil. "Păpuşa" era de fapt o bucată de ziar murdară, răsucită, contorsionată, uşor îngustată la un capăt într-un ghemotoc, pesemne locul unde imaginația de copil vedea un cap bucălat şi năstruşnic. Copilul, care se repezise să-şi recupereze bucata de hîrtie, comoara sa măturată de vînt, a dat să zbiere, să plîngă în sughițuri şi să-şi îndrepte cu mînuțele nervoase păpuşa peste care călcasem cu atîta indiferență. Mama copilului a început să rîdă, dezvăluind o gură ştirbă. Era o femeie pesemne încă tînără, căreia însă nu i-ai fi dat mai puțin de 50 de ani, aşezată pe o bordură a trotuarului, înconjurată de cîteva pungi de plastic pline cu urzici. "Nu vă faceți griji, dom'şoară, crede că e o păpuşă. Nu vreți nişte urzici?".

Pentru mulți copii săraci, cu vârste preşcolare, aceasta este realitatea. Aşa îşi petrec prima copilărie: ori pe maidane, alături de părinți, vînzători ambulanți sau cerşetori, ori nesupraveghiați şi părăsiți. Îşi încropesc începutul de viață în mizerie şi nepăsare.

După cum arată multe studii, şi după cum am observat de-a lungul timpului, mediul în care un copil îşi petrece primii 5 ani din viață îşi pune amprenta pe restul vieții sale de adult" - îmi spune Maria Gheorghiu, cofondator, alături de Leslie Hawke, al Asociației Ovidiu Rom.

Şi tocmai din cauza asta a luat naştere proiectul "Fiecare Copil în Grădiniță", un proiect prin care Ovidu Rom îşi doreşte ambițiosul rezultat de a transforma în politică publică mersul copiilor - al tuturor copiilor - la grădiniță.

Aflu că, deşi în Bucureşti sînt probleme cu locurile la grădiniță, în mediul rural, această problemă n-ar exista. Există însă alta: majoritatea sînt goale, nefiind frecventate zi de zi. De ce oamenii nu-şi duc totuşi copiii la grădiniță? În primul rînd este vorba de lipsa de educație a părinților care nu conştientizează beneficiul educației timpurii. Al doilea se referă la sărăcia lucie în care se zbat majoritatea familiilor incluse în acest program. Dar de ce şi cum a ajuns Asociația să-şi axeze proiectele doar pe educația timpurie (anii de grădiniță) cînd în România există şi problema majoră a abandonului şcolar?

În 2001, împreună cu Leslie Hawke, am demarat în Bacău un proiect dezvoltat sub umbrela Fundației de Sprijin Comunitar din Bacău, <<Gata, dispus şi capabil>>, un proiect prin care urmăream integrarea mamelor foarte sărace pe piața muncii şi aducerea copiilor acestora în şcoală." povesteşte Maria Gheorghiu. "Majoritatea femeilor nu avuseseră niciodată un loc de muncă, iar copiii (printre care şi copii de 10 - 14 ani) nu fuseseră niciodată la şcoală."

În timp, acel prim proiect, care combina reinserția socio-profesională a părintelui cu aducerea (readucerea) copiilor la şcoală, s-a transformat într-un proiect axat doar pe copii. "Fiecare Copil în Şcoală".

"Inițial ne-am dedicat aducerii copiilor la (sau înapoi la) şcoală, indiferent de vîrstă." - declara şi Leslie Hawke. "Dar, după cîțiva ani, revizuind progresele copiilor înscrişi în programele noastre (care se extinseseră la cîteva comunități şi cîteva sute de copii) am fost puse în fața unei realități neplăcute. Deşi integrarea copiilor de 8 sau chiar 10 ani în clasa I sau programe de tip <<A doua şansă>> nu fusese dificilă, rareori ei rămîneau în sistem mai mult de trei sau patru ani. În schimb rezultatele copiilor care începuseră educația formală pînă la cinci ani erau cu mult mai bune. Motivele de ordin sociologic sînt evidente, dar o privire asupra unei literaturi de specialitate arată că problema nu este doar de natură socială. Un copil care nu primeşte stimulare intelectuală adecvată timpurie este literalmente marcat pe viață."

© Ovidiu Rom

Astfel ideea proiectului "Fiecare Copil în Şcoală " a mers mai departe, înspre esența problemei, iar proiectul s-a axat pe încurajarea mersului la grădiniță al copiilor cu vîrste preşcolare. "Practic, prin acest program cristalizăm toată experiența noastră de 10 ani, de încercări, de căutări" - spune Maria Gheorghiu.

În 2010, alături de Ministerul Educației, Asociația Ovidiu Rom a lansat un concurs național, o aplicație, prin care primarii din România erau invitați să participe la un proiect pentru copiii săraci din comunități, cu vîrste între 3 şi 6 ani, un proiect care să-i sprijine să meargă la grădiniță.

Motorul acestui program a fost un fel de contract: te ajutăm, cu condiția să-ți duci copilul la grădiniță. "Nu ne-am poziționat niciodată ca o asociație de caritate, ci ca un ONG care încearcă să schimbe oportunitățile oamenilor şi chiar mentalități." - afirmă Maria Gheorghiu, care a ținut să-mi precizeze şi că acest proiect nu este destinat exclusiv copiilor romi, după cum ar putea părea. "Etnia nu este un criteriu de selecție al copiilor, eu cred în învățământul integrat şi nu în asemenea criterii de intervenție socială. Pentru că dacă faci o intervenție socială, mizezi pe oportunități egale, egale însemnînd şi într-un sens şi în altul. Noi vrem să dăm tuturor aceleaşi oportunități."

© Oana Livadariu

Ce înseamnă acest contract? Înscrierile şi frecvența copiilor la grădiniță sînt încurajate prin tichete sociale în valoare de 50 de lei pe lună, oferite părinților doar dacă copilul are prezență perfectă, adică zilnică. Rezultate? În prezent, la doi ani de la demararea programului, statisticile arată că sînt comunități unde numărul copiilor înscrişi s-a dublat, iar în altele prezența acestor depăşeşte 90%. În plus, pentru prezența zilnică a copilului la grădiniță primăria trebuie să asigure bani pentru îmbrăcăminte, suma recomandată fiind de 150 de lei pe an.

Deşi inițial părinții sînt motivați financiar să-şi aducă copiii la grădiniță, în timp apare încă o motivație, o continuare firească, după cum îmi povesteşte şi Oana Livadariu, responsabil Comunicare şi PR. "Pentru mulți părinți grădinița devine o şcoală. Încep să fie mîndri de copiii lor şi de faptul că învață. Îmi povesteau părinții

© Oana Livadariu

entuziasmați cum copiii lor învață acolo culorile, cum ajung să ştie să-şi scrie numele... pentru ei aşa ceva este extraordinar şi majoritatea încep să învețe, la rîndul lor, alături de copiii lor, lucruri elementare. Îmi amintesc de tanti Maricia care îmi spunea cu bucurie că abia aşteaptă să-şi ia nepotul de la grădiniță ca să-i povestească şi ei cum a fost şi ce a mai învățat acolo."

Implicarea părinților este a doua componentă educațională, indirectă a proiectului. De "Ziua părinților", care are loc o dată pe lună, părinții au obligația să vină să lucreze împeună cu copiii lor. Se produce astfel o dublă deschidere: către învățătură şi către familie: "Schimbăm cercul vicios într-unul benefic, iar oamenii prinşi în acest proiect se dezvoltă din toate punctele de vedere" - este de părere Oana Livadariu.

Mi se mai spune că timp de 10 ani s-a căutat formula ideală pentru spargerea acelui cerc vicios al sărăciei. O formulă "pentru care am experimentat, ajungînd la o metodologie în care credem şi care dă rezultate foarte bune." Maria Gheorghiu afirmă că misiunea Asociației este de a extinde la nivel național acest proiect, cu fonduri publice. "Din 2013 vom lansa acest proiect pentru județe, le vom oferi expertiza, ei trebuind să asigure tichetele sociale, din fonduri proprii, pentru beneficiari. Purtăm deocamdată discuții cu Sibiu şi Covasna, dar concursul se va desfăşura la nivel național."

Şi vorbind de viitorul beneficiarilor direcți, copiii care merg la grădiniță, continuă apoi să meargă şi la şcoală? "Am urmărit copiii care au terminat grădinița anul trecut şi toți sînt la şcoală şi chiar au prezență foarte bună. Programul modelează astfel şi comportamentul părintelui. Îl învață că fiecare zi de şcoală contează, că trebuie să meargă zi de zi - iar aici intervine şi respectarea contractului: tichetele sociale le primeşte, repet, doar dacă prezența copilului este zilnică."

Iar această prezență este monitorizată cu strictețe. Dacă la începutul programului se face un training cu educatoarele, atît coordonatorul de proiect cît şi membrii echipei locale fac vizite neanunțate, se asigură că prezența de pe hîrtie este aceeaşi din clasă. "Este o metodă ce duce şi la conştientizarea unui părinte care înțelege astfel ce înseamnă prezența zilnică, ce înseamnă un contract, să înțeleagă că dacă nu-şi trimite copilul la grădiniță nu educatoarea este personajul negativ care "nu vrea" să îi dea tichetele, ci ei sînt aceia care nu au respectat condițiile. Nu încercăm doar schimbarea unei conduite, ci a mentalității şi a ideii de corectitudine - idee care în România este luată prea uşor."

Deocamdată proiectul se derulează în 19 comunități din România. Din 3000 de primării, în primul an au aplicat doar 100, 50 picînd la o primă verificare a condițiilor pe care trebuia să le îndeplinească, pentru a fi eligibili pentru proiect. Pînă în 2020 însă, scopul declarat este ca acest proiect să devină politică publică şi toți copiii săraci să aibă acces la educația timpurie. Şi, în timp, probabil că acesta va fi motorul ridicării nivelului educațional din întreaga țară.